

Előterjesztés
Sopron Megyei Jogú Város
Civil Konceptiójának kialakítására, elfogadására

Tisztelt Közgyűlés!

A rendszerváltást követő évek a civil szerveződések robbanásszerű növekedését, a civil társadalom kiépülését eredményezték. A rendszerváltást előkészítő, illetve az azzal járó jogszabályi változásokra a civil világ rendkívül aktívan reagált.

Ezzel együtt megkezdődött a közszolgáltatások többszektörűvé válása, mindenekelőtt az oktatás, a kultúra, az egészségügy és szociális ellátás, a hátrányos helyzetű, perifériára szoruló rétegekkel való foglalkozás területén nyújtanak alternatívát vagy többletlehetőséget a civil szervezetek. A piacgazdaság és a demokrácia viszonyai között törvényszerűen alakul ki a háromszektörű társadalom: az üzleti, az állami-önkormányzati és civil szféra. E három szektor közötti harmonikus munkamegosztás és együttműködés kialakítása az állam-önkormányzat rendkívül finom és toleráns szabályozó rendszerén múlik.

Az Európai Unió tagállamaiban a harmadik szektor jelentős szerepet tölt be a foglalkoztatásban, a szociális szolgáltatásokban, a környezetvédelemben, és itt dolgozik a munkavállalók 7-8 százaléka. Magyarországon a nonprofit szférában foglalkoztatottak aránya alig éri el az 1,7 %-ot. A foglalkoztatottak számának növelése, a szektor megerősödése garanciát jelenthetnek az EU-s támogatások elnyeréséhez.

Az előbbieket figyelembe véve a Magyar Köztársaság kormánya elkészítette civil stratégiáját, és elfogadta – az azóta már módosított – Nemzeti Civil Alapprogramról szóló 2003. évi L. törvényt valamint a 2005. évi LXXXVIII. törvényt a közérdekű önkéntes tevékenységről.

A kormányprogram civil kérdésekkel foglalkozó fejezete „Az autonóm civil társadalmat partnernek tekintő állam” címet viseli. E cím két nagyon fajsúlyos fogalmat hordoz magában, mégpedig az autonómiát és a partnerséget. Az autonómiával egyértelműen kifejezésre jut a civil társadalom önállóságának és függetlenségének tiszteletben tartása. Partneri viszony pedig csak egyenrangú felek között létezik, ahol nincs alá-fölé rendeltség; a kormánynak együttműködő civilekre van szüksége.

A fejlett demokráciák elengedhetetlen feltételnek tartják a civil szervezetek illetve azok képviselői véleményének megismerését és hasznosítását. Mindezt azért tartják hangsúlyosnak, mert felismerték azt a tényt, hogy a civil szervezetek aktív részesei az európai integrációs tevékenységnek, az információs és tudásalapú társadalom megteremtésének, a környezetvédelemnek, és már ma is egyre nagyobb feladatokat vállalnak az oktatás, a kultúra, az egészségügy és szociális ellátás területén.

A civil társadalmi párbeszéd nemcsak az állam szintjén törekvés és elvárás, hanem a szaktárcák, a megyék és az önkormányzatok területén is. Ezt követően elkészültek az egyes ágazati együttműködési koncepciók, ágazati civil stratégiák.

Az önkormányzatok többségében is felismerték azt, hogy a működő demokráciában a civil szervezetek egy időben töltik be a társadalmi kontroll szerepét, valamint kezdeményezői azoknak a törekvéseknek, amelyek érvényre juttatják az azonos érdeklődésű és érdekű emberek, embercsoportok közösséget szolgáló szándékait.

Mindezek szükségessé teszik, hogy Sopron Megyei Jogú Város Közgyűlése is elkészítse és elfogadja a város közigazgatási területén működő szervezetekkel való kapcsolat és együttműködés irányelveit, szabályait; valamint kidolgozza ennek fejlesztésére vonatkozó eszközrendszerét.

A Civil Konceptió irányelvei keretet teremtenek a civil szervezetekkel való tudatos, hatékony és sokszínű együttműködésnek.

A koncepció olyan hosszú távú folyamatot indíthat meg, mely az együttműködő partnerek (civil-civil és civil-önkormányzat) feladatait és lehetőségeit figyelembe veszi, cselekvésre készíti. A koncepciót ezek a helyi közösséget szolgáló – mennyiségi vagy minőségi szempontból jelentős – akciók, programok minősíthetik majd.

Az eredmény nagyban függ a civil szervezetek fogadókészségétől, aktivitásától.

A Civil Konceptió kialakítását civil szervezetek segítették, így az a Sopron-Fertőd Kistérség Civil Szervezetek Szövetsége megfogalmazásában készült.

I. A civil koncepció szükségessége, előzmények

Az elmúlt két évtizedben végbement demokratikus átalakulás egyik eredménye, egyben kimagasló teljesítménye a civil társadalom újbóli megjelenése. A politikai államtól, politikai szervezetektől és pártoktól függetlenül szerveződő, öntevékeny társadalom kialakulása és jelenléte szükséges kelléke a polgári demokráciának.

Az 1980-es évektől Sopronban is ismét megindult a civil társadalom fejlődése. A város civil társadalma sokszínű: megtalálhatóak köztük a szolgáltató, az öntevékeny és az érdekképviseleti szervezetek is. Néhánynak „ernyőszerkezete” is van. Közel kétszáz nyilvántartásba vett civil szervezet működik városunkban.

Sajnos Sopronban 1000 lakosra mindössze 7,4 non-profit szervezet (417/56) jut. A város civil társadalmának állapotáról tanúskodik, hogy az egy főre jutó nonprofit szervezetek aránya 85%-a megyeinek, ugyanis Győr-Moson-Sopron Megyében 1000 főre 8,7 civil szervezet (2880/330) esik. Ezek a szervezetek és a bennük tevékenykedő soproniak a helyi közösségek legkülönbözőbb érdekeinek érvényesítését szolgálják. A kultúra közvetítésében, az oktatás színvonalának emelésében, a szociális szolgáltatások biztosításában, a környezetvédelemben éppúgy szerepet vállalnak, mint a szabadidő hasznos eltöltésének szervezésében, a közbiztonság javításában, szinte az élet minden területére kiterjedően. A jól működő civil szervezetek alkalmasak a társadalom összefogására, a lakossági érdekek közvetítésére és képviseletére. Az önkormányzat és a civil szervezetek közös tőről fakadnak, még ha funkcióik, működési jellemzőik eltérőek is. Mindkét szerveződési formának a civil társadalom nyújt háttérrel, erőforrást és törvényes bázist. A civil szervezetek kiegészíthetik, pótolhatják és átvállalhatják egyes közfeladatok ellátását. Szakmai tudásukkal, helyismeretükkel segíthetik – együttműködésük során – az állami, önkormányzati feladatok ellátását.

Ezért nem vitatható, hogy az önkormányzatok és a civil szervezetek egymás természetes szövetségesei. Kapcsolatuk és együttműködésük minősége jelentősen befolyásolhatja a város fejlődését, a Sopronban élők elégedettségét lakóhelyük köz- és közösségi életével.

Az önkormányzatnak alapvetően az alábbi feladatok megvalósításában szükséges támogatnia a városban működő civil szervezeteket:

- a meglévő szolgáltatásrendszerek fejlesztése, a jelentkező új feladatok megoldása, az innovatív, kísérleti programok megvalósítása, az érdekképviseleti feladatok ellátása,
- a mindennapi problémák megismerése, a lakosság egyes csoportjai élethelyzetében bekövetkezett változások jelzése, az érintett emberek, csoportok véleményének, javaslatainak közvetítése,
- a társadalmi hátrányok és krízishelyzetek mérséklése, a szervezetek és a lakosság közötti kapcsolatok és együttműködés fejlesztése,
- önkormányzati feladatok átadásával különösen azokon a területeken, ahol nem épült ki vagy hiányos az önkormányzati szolgáltatások hálózata
- a szakmapolitikai döntések előkészítésében, a koncepciók, jogszabályok véleményezésében, a szakmai programok támogatásában és a döntések hatásainak követésében

Mindemellett az önkormányzatnak kiemelten szükséges támogatnia azokat a szervezeteket, amelyek tevékenységükhöz külső, elsősorban Európai Unió forrásokat tudnak bevonni úgy, hogy ezzel bővítik szolgáltatásaikat, szélesítik az ellátottak körét, illetve segíti az önkéntes munka feltételeinek kialakítását vállaló szervezeteket.

Mindezek alapján az önkormányzat eredményességét fokozhatja, ha a civil társadalom szervezeteivel való együttműködés és kapcsolat irányelveit, szabályait, valamint az együttműködés fejlesztésére alkalmazott eszközrendszer jellemzőit egy civil koncepció dokumentálja, foglalja össze.

II. Értékek és elvek

A civil szervezetek közösségi munkájukkal erősítik a társadalmi szolidaritást, tevékenységük – a társadalom és a szolgáltató állam számára – hozzáadott értéket jelent:

- az **autonóm** civil szolgáltatók és szolgáltatások nélkül nem képzelhető el korszerű, jóléti rendszer,
- az állami, önkormányzati valamint a civil tevékenység **egyenrangú**, egymást kiegészítő szereppel bír,
- az önkormányzat és a civil szervezetek kapcsolatát – az **intézményes keretek** között fenntartott – konstruktív és **partneri** viszony kell, hogy jellemezze,
- mindkét fél számára fontos az **elszámoltathatóság**, valamint a kölcsönös **nyilvánosság** és **átláthatóság**,
- a döntések és a jogszabályok előkészítésében építeni szükséges a civil szervezeteknél felhalmozódott tapasztalatokra,
- az önkormányzat tiszteletben tartja a civil szerveződések függetlenségét, természetesnek tartja és igényli a civil társadalom **kontrollját**,
- úgy tekint a civil szervezetekre, mint az Európai Unióhoz való felzárkózás nélkülözhetetlen pilléreire,
- fontosnak tartja a civil szervezetek tevékenységét az önkéntesség, az öntevékenység, az önszegélyezés és a mindennapok sokszínűségének megteremtésében
- a nyitott jogalkotás szellemében biztosítja a civil szervezetek részvételének lehetőségét a jogszabályok előkészítésében, véleményezésében.

III. A civil koncepció célja, feladata

1. A Civil Koncepció célja az önkormányzat civil szervezetekkel való kapcsolatának meghatározása. Sopronban a kapcsolat jellemzője a kölcsönösség. Az önkormányzat megteremti a sokszínű együttműködés feltételeit az egyoldalú támogatás helyett a Koncepció elfogadott irányelvei alapján.

2. Fő célok

- a civil társadalom fejlesztése a városban
- a lakosság életminőségének javítása
- a város versenyképességének fejlesztése
- a társadalmi párbeszéd, a közvetlen demokrácia kiszélesítése
- a társadalmi munkamegosztás és együttműködés kiteljesítése

2.1.1. Vertikális célok

- a szervezetek működésének stabilizálása, a hatékonyabb működés elősegítése (a Civil Szolgáltató Központ létrehozása, képzések szervezése)
- a szervezetek bevonása közfeladatok ellátásába (közös szükséglet-feltárás, szerződés kiajánlás, közös pályázati részvétel)
- a szervezetek egymás közötti együttműködésének erősítése (információáramlás, rendezvények, programok, nyilvánosság)
- az önkormányzat és a civil szektor kapcsolatainak intézményesítése
⇒ (bevonás a döntés-előkészítő munkába)

2.1.2. Horizontális célok

- környezetvédelmi, városfejlesztési feladatok (természetvédelem, hulladékgazdálkodás, vízkészlet védelem)
- szociális terület fejlesztése
- kulturális szabadidős szolgáltatások fejlesztése (alkohol és drogmentes szórakozóhelyek, ifjúsági közélet-fejlesztés, adományozó kultúra fejlesztése)
- egészségmegőrzés, fogyatékos rehabilitáció fejlesztés, valamint szabadidősport-tevékenység fejlesztése
- esélyegyenlőség megteremtésével kapcsolatos feladatok
- a társadalmi kirekesztődés megakadályozásával kapcsolatos fejlesztések

c) Az együttműködés tehát a helyi közösségek érdekében történik, közvetlenül vagy közvetve úgy, hogy az önkormányzat kötelező feladatainak ellátását elősegítsék, de a civil szervezetek autonómiáját, önállóságát ne veszélyeztessék. A Koncepció feladata, hogy olyan (szervezeti, információs, kommunikációs... stb.) automatizmusokat indítson el, amelyek nem teszik szükségessé évről évre, a ciklusról ciklusra a koncepció, az együttműködés teljes átgondolását, megváltoztatását, önfejlődésnek ad teret, fejlesztéseket ösztönöz.

d) A feladatok tehát:

⇒ Tudatos önkormányzati magatartás rögzítése, amely egyidejűleg tudatos és önkorlátozó, ami nem akar többet, mint a civil szervezetek működésének, gazdálkodásának és társadalmi szerepük betöltésének feltételrendszerét kialakítani és biztosítani.

⇒ Meghatározni, hogyan lehetnek részesei a helyi jogalkotásnak, a források elosztásának – legitim képviselők útján – a társadalmi párbeszéd intézményeiben.

Az önkormányzat megvizsgálja, hogy az egyre növekvő **közfeladatok ellátása miképp biztosítható költséghatékonyabban a civil szervezetek bevonásával**, illetve hogyan biztosítható sokszínűbb ellátás a város lakossága részére.

A koncepció kialakítása és megvalósítása során kiemelten kell kezelni:

- a szektorsemlegesség és az egyenlő esélyek biztosításának alapelvét,
- a civil foglalkoztatási célú szervezetekkel való aktív együttműködés, projekt megvalósításának segítését,
- a harmadik szektorra és a helyi partnerségre építő szolgáltató bázis és a szakmai támogató környezet megerősítését, fejlesztését,
- az esélyegyenlőség elérését szolgáló civil szervezetek szakmai és érdekképviseleti munkájának támogatását,
- a szektor helyi önfejlődését szolgáló civil-nonprofit adatbank létrehozásának, fejlesztésének és karbantartásának ösztönzését.

IV. A civil szervezetek bevonása a döntéshozatalba

Az önkormányzatnak az Európai Unióhoz való csatlakozás után érdeke és kötelessége a partnerség és a nyilvánosság érvényesítése döntéshozatali mechanizmusában. Ennek legelőnyösebb megoldása a civil szervezetek bevonása a bizottsági munkába.

- a. Sopron Megyei Jogú Város Helyi Érdekegyeztető Tanács negyedik oldalaként a Sopron-Fertőd Kistérség Civil Szervezetek Szövetsége (továbbiakban: SFKCSZSZ) delegált tagjai részt vesznek a HÉT ülésein, annak ügyrendje szerint.
- b. Tanácskozási joggal meghívja az SFKCSZSZ által elfogadott és delegált civil szervezeti képviselőket az **állandó** önkormányzati bizottságokba. (Amennyiben az **ideiglenes** bizottságok civil szférát érintő kérdéskört tárgyalnak, akkor ők is meghívják a SFKCSZSZ képviselőjét.)
- c. A civil bizottsági tagok meghatározott időszakonként beszámolnak a SFKCSZSZ közgyűlésének a bizottságokban végzett munkájukról, biztosítják a tagjainak az információkat a civil szervezetek és a lakosságot érintő kérdésekről.
- d. A közgyűlés anyagát az önkormányzat eljuttatja a SFKCSZSZ részére, amely ezt hozzáférhetővé teszi tagjainak, a város civil szervezeteinek.

V. Kommunikáció, együttműködés, partnerség

Az önkormányzat a kétirányú, nyitott kommunikáció kiépítésében érdekelt. Minden, a soproni polgárok érdekeinek érvényesítéséért aktívan cselekvő szervezet és közösség számára a folyamatos párbeszéd (javaslattétel, véleménynyilvánítás, bizottsági képviselő) lehetőségét kínálja. Ahogyan az együttműködésben sem, úgy a kommunikációban sincsenek kivételezett helyzetűek: egyedül a szervezetek aktivitásán múlik a párbeszéd intenzitása, mélysége.

a.) *A kommunikáció formái az alábbiak:*

- évente egy alkalommal a civil szervezetek és az önkormányzat vezetői Civil Parlament keretében **találkoznak**.
- Az önkormányzat hivatalának a területért felelős munkatársa és a civil szervezetek, közösségek közötti párbeszéd, **kölcsönös információszolgáltatás**.
- Az SFKCSZSZ által az interneten működtetett „**on-line Civil Fórum**” és a **Sopron-Fertőd Kistérségi Civil Hírlevél** című újság.

b.) *Az együttműködés nyilvánossága:*

- Az együttműködést és a közös munka nyilvánosságát, az értékelés módját a Civil Fórumon és a Sopron Megyei Jogú Város önkormányzatának közgyűlésén történő megtárgyalása és a **médiákban való megjelenés** garantálja.
- Mindkét fél törekszik arra, hogy a közös munkát, az együttműködésben rejlő lehetőségeket, a civil szervezetek helyi jogalkotásban való részvételét a médiákban is megjelenítse.

c.) *Az önkormányzat hivatalának civil területért felelős munkatársa:*

- Az önkormányzat a civil szervezetekkel való kapcsolattartásra alpolgármestert nevez meg. Az alpolgármester feladata: az önkormányzat és a civil szervezetek közötti kapcsolat és együttműködés adminisztrációs és dokumentációs háttérének, a kommunikáció folyamatosságának, az információk hitelességének és naprakészségének biztosítása.
- Az alpolgármester segíti a civil szervezeteket abban, hogy javaslataik, kérdéseik, kéréseik a megfelelő formában és a megfelelő helyre eljussanak. Az önkormányzatnál ki kell építeni a civil szervezetekkel kapcsolatos szervezeti megoldásokat, a szervezeti feltételeket úgy kell alakítani, hogy a nonprofit szférával kapcsolatos szerződéskötés, kapcsolattartás, az esetleges viták valamely szervezeti egység feladatkörébe tartozzanak.
- Az alpolgármester szorosan együttműködik az SFKCSZSZ-gel.

Az önkormányzat valamint intézményei a kölcsönösség és a partnerség szellemében, a lehető legszélesebb körben együttműködnek a civil szervezetekkel közös érdekeik érvényesítéséért, a civil kontroll lehetőségének biztosításáért, a problémák megelőzését szolgáló „jelző szerep” elősegítéséért.

Az együttműködés alapelvei: kétirányúság, nyitottság, nyilvánosság, pártsemlegesség, bizalom. Az együttműködés kialakítását éppúgy kezdeményezhetik civil szervezetek, mint az önkormányzat és intézményei. Az önkormányzatnak minden esetben gondoskodnia kell arról, hogy a civil szervezetek kezdeményezéseivel érdemben foglalkozzanak az illetékesek.

A civil szervezetek aktív részesei a mindennapokat alakító, jövőt meghatározó folyamatoknak. Az európai integráció tevékenységének: oktatás, kultúra, egészségügy, környezetvédelem és szociális területeken jelentkező munkáknak.

VI. Feladatvállalás

Az önkormányzat kötelező és önként vállalt feladatainak ellátásában számít a civil szervezetek közreműködésére.

Az önkormányzat részletesen megvizsgálja a civil együttműködés lehetőségeit és feltételrendszerét az újonnan kialakítandó intézmények és szolgáltatások, különösen a kötelező feladatként jelentkezők esetében. Ennek keretében felméri, hogy az adott szolgáltatás ellátása a jogszabályi feltételeknek és a szakmai elvárásoknak megfelelően ellátható-e civil szervezetek által is. Amennyiben a feltételeknek megfelelően és az önkormányzati intézmény rendszerben való közreműködéshez képest költséghatékonyabb megoldást kínál a civil szervezeti forma, úgy minden akadályt el kell hárítani a szerződéses együttműködés kialakítása elől. A feladatok ellátására megfelelő civil szervezet kiválasztása pályázat útján történik.

VII. A civil szervezetek és közösségek támogatása

Az önkormányzatnak jelentős szerepet kell vállalnia a civil szervezetek támogatásában. Elsősorban a helyi civil szervezetek számára kell nyújtani mindazon támogatásokat, amelyekkel saját működésüket illetve a soproni polgárok számára nyújtott szolgáltatásokat fenntarthatják.

1. Pénzügyi támogatások:

- a.) Az önkormányzat fenntartja a szakbizottságok által **pályázati úton** működő támogatási rendszerét, a szakágazati (sport, oktatási, kulturális, egészségügyi, szociális, idegenforgalmi, környezetvédelmi stb.) alapokat.
- b.) A civil szférát érintő kérdések a város honlapján nyilvánosságra kerülnek.
- c.) A civil szervezetek hazai és **EU-s pályázataihoz önerő biztosítására** igényeiket alanyi joggal nyújthatják be.
- d.) Az önkormányzat pályázat útján **támogatást** ad olyan **programok megszervezéséhez**, amelyek a civil szervezetek közötti együttműködést segíti.

Az Európai Unióhoz való csatlakozásunk miatt gyakoribbá válnak a nonprofit szervezetek és az **önkormányzatok közös pályázatai**. Az ilyen **közös pályázatok** nemcsak az általuk megszerezhető források miatt hasznosak, hanem azért is, mert az elkészítésük során a felek megismerhetik egymás szempontjait. Egyetértésre juthatnak a szűkebb vagy tágabb közösség érdekeit szolgáló célok kitűzésében, és közös cselekvési programot dolgozhatnak ki.

Az önkormányzat pályázati lehetőség keretei között **kedvezményes helyiség használatot** biztosít a civil szervezetek számára az önkormányzattal kötött szerződés alapján.

2. Szolgáltatások:

- a.) A város önkormányzata együttműködik a SFKCSZSZ-gel, mely ingyenes illetve kedvezményes szolgáltatásokat nyújt a civil szervezeteknek. Az együttműködés szakmai és pénzügyi feltételeit írásban rögzítik.
- b.) A SFKCSZSZ-gel együttműködve öntevékeny csoportokat hoz létre, melyek segítik a nonprofit szervezetekben dolgozók folyamatos képzését, felkészítését.

3. A támogatások odaítélésének és igénybevételének szabályai

A civil szervezetekkel folytatott egyeztetés mellett ki kell alakítani a támogatások szabályozását (pénzügyi, szolgáltatási, természetbeni és a kedvezmények biztosítása).

A támogatások odaítélésének és igénybevételének alapfeltételei azonosak minden támogatási típusnál, melyek a következők:

- az odaítélt támogatás tényét és a támogatott szervezetek, közösségek kilétét hordozó információk közérdekű adatok, nyilvánosak, ezért ezeket az önkormányzat a helyi média útján nyilvánosságra hozza.
- Az önkormányzat költségvetésében megjelenő támogatási lehetőségekhez kizárólag pályázat útján lehet hozzájutni.
- Támogatásokról, azok felhasználását követően, de maximum a tárgyévet követő május hó 31. napjáig a támogatottaknak szakmai beszámolót és pénzügyi elszámolást kell készíteniük az önkormányzat számára.

VIII. A Civil Konceptió hatálya

A Civil Konceptióban foglaltak kiterjednek Sopron Megyei Jogú Város Önkormányzatának képviselőtestülete döntéshozatalára, a soproni székhellyel bejegyzett civil szervezetekre, a soproni Polgármesteri Hivatal tevékenységére, az önkormányzat által alapított civil szervezetekre.

A civil koncepció időbeni hatálya a koncepció felülvizsgálatáig terjed ki.

Sopron,